

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Ковальнової Алли Андріївни
на тему «Комплексна програма фізичної терапії хворих з артеріальною
гіпертензією та фіброміалгією ший»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 22 – Охорона здоров'я
за спеціальністю 227 – Фізична терапія, ерготерапія

Актуальність теми дисертації

Артеріальна гіпертензія і фіброміалгія є хронічними захворюваннями, які суттєво впливають на здоров'я та якість життя населення. Понад мільярд людей у всьому світі страждають на артеріальну гіпертензію, яка є провідним фактором ризику серцево-судинних захворювань.

З іншого боку, фіброміалгія, є хронічним больовим розладом, що характеризується поширеним м'язово-скелетним болем, втому та локальною чутливістю, яка часто вражає область ший. Точна етіологія ФМ залишається нез'ясованою, але вважається, що вона включає складну взаємодію генетичних, екологічних і психологічних факторів та вражає приблизно 2-4% населення світу.

Співіснування артеріальної гіпертензії та фіброміалгії ший створює унікальні проблеми в клінічному лікуванні. Хронічний біль і стрес, пов'язані з фіброміалгією, можуть загострити перебіг артеріальної гіпертензії, тоді як артеріальна гіпертензія може посилити симптоми фіброміалгії. Цей двонаправлений зв'язок підкреслює необхідність інтегрованих підходів до лікування, які стосуються обох захворювань одночасно. Фізична терапія є компонентом у лікуванні як артеріальної гіпертензії, так і фіброміалгії. Відомо, що регулярна фізична активність знижує артеріальний тиск, покращує здоров'я серцево-судинної системи та знижує ризик гіпертонічних ускладнень. При фіброміалгії фізична терапія може полегшити біль, покращити фізичні функції та загальне самопочуття.

Незважаючи на визнану ефективність фізичної терапії при лікуванні даних патологічних станів, існує недостатня кількість досліджень, які вивчають вплив комплексної програми фізичної терапії, розробленої для пацієнтів як з артеріальною гіпертензією, так і з фіброміалгією ший.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в наступному:

Дослідження пропонує значний новий внесок у сферу фізичної терапії та реабілітації. Вперше науково обґрунтована і розроблена комплексна програма фізичної терапії, із застосуванням впливу преформованого чинника (низькочастотного модульованого електричного імпульсу), модифікованого комплексу кінезітерапії та лікувального масажу у осіб середнього віку хворих на артеріальну гіпертензію з фіброміалгією шийі продемонструвала значну ефективність, підтверджену стабілізацією артеріального тиску, значним зменшенням або усуненням тяжкості болю та поліпшенням характеристик судинного кровотоку. Дослідження використовує комплексний підхід до перевірки отриманих наукових результатів за допомогою добре встановлених методологій дослідження. Застосування таких інструментальних методів дослідження, як амбулаторне вимірювання артеріального тиску, ультразвукове дослідження судин голови та шийі, ехоенцефалографія головного мозку, забезпечують точний і надійний збір даних. Методи клінічної діагностики підтверджують валідність розробленої програми, а застосовувана методика кінезітерапії виявилася ефективною для оптимізації нейрофізіологічного положення м'язів, тим самим покращуючи кровообіг у вертебробазилярному басейні.

Підтверджена можливість стабілізації внутрішньочерепного та артеріального тиску шляхом купірування больових синдромів, пов'язаних із спастичними м'язовими компонентами в шийно-комірцевій зоні підкреслює комплексний вплив використаних терапевтичних втручань. Достовірність результатів дослідження підтверджується ретельним застосуванням методів обробки статистичних даних, які гарантують не тільки точність, але й відтворюваність результатів. Використання кореляційного аналізу для встановлення зв'язків між варіабельністю артеріального тиску та патологією шийного відділу хребта демонструє методичний підхід до валідизації результатів та пропонує нове уявлення про взаємодію захворювань.

Розроблена нова клініко-діагностична методика для верифікації коморбідності та оцінки стану пацієнтів при артеріальній гіпертензії та фіброміалгії шийі підвищує точність діагностики.

Таким чином, проведені дослідження доводять ефективність розробленої комплексної програми фізичної терапії, яка може покращити клінічні результати та підвищити якість життя пацієнтів, що страждають від супутніх артеріальної гіпертензії та фіброміалгії. Результати цього дослідження стали основою клінічних практичних рекомендацій і можуть слугувати базою для впровадження цілісних, орієнтованих на пацієнта моделей лікування, а також створюють основу для майбутніх досліджень і клінічних практик.

У дисертації представлено добре перевірений, надійний і новітній підхід до лікування коморбідної артеріальної гіпертензії II стадії та фіброміалгії шийі у

чоловіків середнього віку. Використання суворих наукових методів, всебічний аналіз даних і практичне впровадження підкреслюють надійність результатів дослідження. Інноваційний внесок цього дослідження значно просуває сферу фізичної терапії, пропонуючи нові діагностичні та терапевтичні підходи для лікування досліджуваних коморбідних захворювань.

Отже, в дисертаційній роботі поставлене наукове завдання виконано повністю, здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності

За своїм змістом дисертаційна робота здобувача Ковальової А.А. повністю відповідає напряму досліджень відповідно до освітньої програми «Фізична терапія, ерготерапія» третього (доктор філософії) рівня вищої освіти.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувача у науковий напрям фізична терапія, ерготерапія.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадиння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Ковальової Алли Андріївни є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів

Дисертаційна робота написана українською мовою. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням. Стиль викладення дисертації є методичним і системним, відображає структурований характер наукового дослідження. Дослідження організоване на чіткі розділи, кожний з яких стосується конкретного аспекту дослідження, від вступу і огляду літератури до методів дослідження, результатів та обговорення. Стиль мовлення, використаний в дисертації, є формальним, точним та відповідає науковому документу. Він використовує високий рівень професійної лексики, що стосується галузі охорони здоров'я. Використана спеціальна термінологія забезпечує ясність і конкретність під час обговорення складних концепцій і методологій.

Дисертація складається з вступу, 4 розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку літератури та додатків. Загальний обсяг дисертації – 208 сторінок.

У вступі стисло викладено проблему дослідження, завдання та його значення, створюючи чіткий контекст дослідження.

Перший розділ заглиблюється в існуючу літературу, критично аналізуючи попередні дослідження та виявляючи прогалини, які поточне дослідження має на меті заповнити. Такий ретельний огляд літератури підкреслює актуальність теми дослідження та обґрунтовує цілі дослідження.

Другий розділ детально описує план експерименту, характеристики обстежених осіб і специфічні методи, що використовуються для збору та аналізу даних. Такий ретельний підхід гарантує можливість відтворюваності дослідження іншими дослідниками, що є критичним аспектом наукової достовірності.

В третьому розділі представлені результати дослідження на основі статистичних аналізів і кореляційних даних.

В четвертому розділі наведено ретельний аналіз отриманих практичних результатів і порівняння їх з існуючими дослідженнями, висвітлюючи внесок дослідження в сферу та практичні наслідки.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи

Наукові результати дисертації висвітлені у 21 науковій публікації здобувача, серед яких: 3 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 1 стаття у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus; 1 стаття, яка додатково відображає наукові результати дисертаційної роботи; 3 одноосібних розділи у колективних монографіях, що рекомендовані до друку Вченою радою НУ «Запорізька політехніка» та пройшли рецензування.

Також результати дисертації були апробовані на 13 наукових фахових конференціях.

Публікації за результатами дисертаційної роботи демонструють високий науковий рівень і є результатом самостійної роботи дисертанта. Наукові положення та висновки дисертаційної роботи, що виносяться на захист належать здобувачу. Всі наукові праці виконані з дотриманням вимог академічної доброчесності. Запозичені результати у інших авторів мають відповідне посилання. Матеріали дисертаційної роботи були розглянуті міжфакультетською комісією з біоетики на засіданні від 15.01.2024 р., протокол №1. На основі розглянутих матеріалів Комісія підтвердила, що дане дослідження проведено з дотриманням принципів біоетики та може бути рекомендовано до подання до захисту з метою одержання наукового ступеня (Експертний висновок № 1-2024).

Таким чином, наукові результати описані в дисертаційній роботі повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи

1. Виконана дисертаційна робота є безумовно науковим дослідженням, тому було б доцільним, на початку назви дисертаційної роботи додати: «Наукове обґрунтування».

2. Вважаю, що включення у роботу визначення типу реакції серцево-судинної системи на фізичне навантаження шляхом проведення велоергометрії, доповнить отриманні результати дослідження.

3. У тексті дисертації наявна незначна кількість пунктуаційних помилок.

Вважаю, що висловлені зауваження не є визначальними і не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Ковальової Алли Андріївни на тему «Комплексна програма фізичної терапії хворих з артеріальною гіпертензією та фіброміалгією ший» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 22 – Охорона здоров'я. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п.6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Ковальова Алла Андріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 – Охорона здоров'я за спеціальністю 227 – Фізична терапія, ерготерапія.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри реабілітаційної
медицини, фізичної терапії

і спортивної медицини

Національного університету охорони
здоров'я України імені П.Л. Шупика,
д.м.н., професор

М.П.

« 22 » травня

2024 року

